

## **STRATEGIA de dezvoltare a învățămîntului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020**

### **INTRODUCERE**

Strategia de Dezvoltare a învățămîntului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020 (în continuare – Strategia) este principalul document de politici în domeniul educației vocațional/tehnice. Calitatea educației vocațional/tehnice determină în mare măsură dezvoltarea economiei naționale bazată pe cunoaștere și inovare și creează oportunități pentru realizarea deplină a capacităților fiecărui cetățean.

Prezenta Strategie stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu și lung în vederea dezvoltării educației vocațional/tehnice, definește orientările și direcțiile prioritare de dezvoltare a sistemului de învățămînt vocațional/tehnic din Republica Moldova în perspectiva integrării europene. Conceptul și obiectivele politicii de dezvoltare sînt conforme experienței țărilor europene, corespund aspirației de integrare în spațiul educațional european, axîndu-se pe asigurarea unei interconexiuni relevante între specificul contextului național, tendințele europene și cele globale de dezvoltare a învățămîntului vocațional/tehnic.

Elaborarea Strategiei a derivat din necesitatea planificării strategice a procesului de dezvoltare a sectorului educației vocațional/tehnice, pentru consolidarea reformelor demarate în învățămîntul vocațional/tehnic și asigurarea modernizării continue a sistemului respectiv. La elaborarea Strategiei s-a ținut cont de cadrul normativ și de politici existent, de realizările și deficiențele politicilor naționale și sectoriale implementate anterior, de exigențele integrării europene, de experiența națională și internațională în domeniu, necesitățile sociale și educaționale, pe principiile unanim recunoscute cu privire la drepturile omului, ale copilului și ale egalității de gen.

În scopul coordonării integrate a procesului de planificare strategică în domeniul învățămîntului vocațional/tehnic, prevederile prezentei Strategii au fost corelate cu documentele de politici relevante, cu reformele demarate, cu alte reforme ce reprezintă o continuitate operațională a acțiunilor proiectate în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova – 2020”.

În baza prezentei Strategii vor fi elaborate programe instituționale de dezvoltare. Procesul de implementare a Strategiei va fi realizat în baza unui Plan de acțiuni care va specifica acțiunile, termenele, responsabilii și resursele necesare.

### **Capitolul I. ÎNVĂȚĂMÎNTUL VOCAȚIONAL/TEHNIC–SITUAȚIA ACTUALĂ, DEFINIREA PROBLEMEI ȘI TENDINȚE GENERALE**

#### **1.1. Cadrul normativ**

Actele normative principale care stau la baza funcționării învățămîntului vocațional/tehnic și a elaborării Strategiei, sînt:

- 1) Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- 2) Legea învățământului din Republica Moldova nr. 547-XIII din 21 iulie 1995;
- 3) Legea nr. 1070-XIV din 22 iunie 2000 privind aprobarea Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ mediu de specialitate;
- 4) Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154-XV din 28 martie 2003;
- 5) Legea nr. 169 din 9 iulie 2010 pentru aprobarea Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dezabilități (2010–2013);
- 6) Legea nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dezabilități;
- 7) Hotărîrea Guvernului nr. 1421 din 18 decembrie 2006 „Cu privire la aprobarea Nomenclatorului meseriilor (profesiilor) pentru instruirea și pregătirea cadrelor în învățământul secundar profesional”.

## **1.2. Cadrul de politici**

### ***Documente ale Uniunii Europene:***

- 1) Concluziile Consiliului privind rolul educației și formării în cadrul punerii în aplicare a Strategiei *Europa 2020*;
- 2) Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale („ET 2020”);
- 3) Strategia UE pentru Regiunea Dunăreană;
- 4) Declarația de la Copenhaga din 30 noiembrie 2002 și Concluziile Consiliului de la Copenhaga din 19 decembrie 2002 privind promovarea cooperării europene în domeniul învățământului vocațional/tehnic;
- 5) Comunicatul de la Bruges din 7 decembrie 2010 privind cooperarea europeană în domeniul învățământului vocațional/tehnic.

### ***Documente naționale de planificare strategică:***

- 1) Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană – LIBERATATE, DEMOCRAȚIE, BUNĂSTARE”, 2011-2014, și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015;
- 2) Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova – 2020”;
- 3) Memorandumul privind Politicile Economice și Financiare dintre RM și FMI;
- 4) Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (2012-2014).

### ***Documente sectoriale de planificare strategică:***

- 1) Concepția modernizării sistemului de învățământ din Republica Moldova, aprobată prin Hotărîrea Colegiului Ministerului Educației nr. 2.2 din 9 martie 2010;
- 2) Strategia consolidată de dezvoltare a învățământului pentru anii 2011-2015 și Planul consolidat de acțiuni pentru sectorul educației, 2011-2015, aprobate prin ordinul ministrului educației nr. 849 din 29 noiembrie 2010;
- 3) Concepția de dezvoltare a învățământului profesional, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1334 din 3 decembrie 2004.

### **1.3. Tendințe economice**

Pe parcursul anilor 2000-2011, economia țării a avut o dezvoltare ascendentă, creșterea cumulativă a produsului intern brut alcătuind 75,5%. Rata sărăciei absolute s-a redus de la 67,8% în 2000 la 21,9% în 2010. Modelul de creștere economică, însa, a rămas, în mare parte, bazat pe consum, cu impact limitat asupra creării locurilor de muncă în țară. Remitențele, și nu salariile, au devenit o sursă importantă de creștere a consumului și a venitului disponibil al gospodăriilor, în special în spațiul rural. Creșterea cererii pe piața autohtonă nu a fost însoțită de o evoluție corespunzătoare a ofertei: pe multe segmente de piață produsele de import s-au dovedit a fi mai competitive. Pe de altă parte, dezvoltarea exporturilor a fost limitată de deficiențele mediului de afaceri și aprecierea valutei naționale. Criza economică din anii 2008-2009 a confirmat nivelul înalt de vulnerabilitate a economiei țării la șocurile externe. În termeni reali, la sfârșitul anului 2009, PIB-ul s-a redus cu circa 9%. Canalele principale de transmitere a crizei au fost exporturile și remitențele. În următorii doi ani, economia și-a reluat ritmul de dezvoltare, creșterea cumulativă pe parcursul anilor 2010–2011 constituind 14%.

Nivelul de ocupare a forței de muncă a scăzut dramatic de la 60% în 2000 la 40,5% în 2012. Pe de alta parte, nivelul șomajului a fost de doar de 4,8% în trimestrul III al anului 2012. Ultimul indicator însă nu caracterizează corect starea economiei naționale. Numărul relativ redus de locuri de muncă, bine plătite, descurajează oamenii să caute locuri de muncă, aceștia preferând să rămână inactivi sau să plece la lucru peste hotare. Emigrarea forței de muncă, conjugată cu declinul demografic, vin să conteste mitul precum că în Moldova forța de muncă este multă, calificată și ieftină. În consecință, pe piața muncii se atestă un dezechilibru substanțial dintre cerere și ofertă, precum și un deficit de forță de muncă calificată.

Provocarea majoră pe plan economic constă în transformarea modelului de creștere în unul care, pe de o parte, ar asigura durabilitatea ritmurilor de creștere și, pe de altă parte, ar rezulta în crearea locurilor de muncă bine plătite în țară.

### **1.4. Situația actuală în educație**

În pofida dificultăților de ordin economic, pe parcursul ultimilor ani, autoritățile Republicii Moldova au asigurat o creștere constantă a mijloacelor financiare alocate învățământului. Pe parcursul anilor 2005–2010, ponderea cheltuielilor publice pentru învățământ în PIB a crescut de la 7,2% până la 9,2%. Însă această creștere nu a fost urmată și de o creștere a proporției globale brute de școlarizare, care, în aceeași perioadă, a scăzut de la 71,7% până la 69,8%. Impactul asupra calității educației este mai greu de estimat în lipsa unor indicatori relevanți de calitate.

Învățământul secundar profesional și mediu de specialitate a devenit mai puțin popular pe parcursul ultimelor două decenii, în contextul expansiunii învățământului universitar, dar și a declinului demografic. În perioada anilor 1990-2011, numărul studenților înmatriculați la universități s-a dublat, în timp ce la treapta vocational/tehnică s-a redus de peste două ori.

## Învățământul secundar profesional

Învățământul secundar profesional constituie parte integrantă a sistemului educațional național, orientat spre formarea și dezvoltarea unor abilități, competențe și aptitudini profesionale specifice instruirii cadrelor de muncitori calificați pentru ramurile economiei naționale ale Republicii Moldova. Învățământul secundar profesional se organizează ca învățământ de zi ori seral în școli profesionale și de meserii. Școala profesională asigură pregătirea profesională pentru absolvenții de gimnaziu, școli medii de cultură generală și licee. Durata studiilor pentru absolvenții de gimnaziu este de 3 ani, iar pentru absolvenții de școli medii de cultură generală și de liceu – de 1 an. Studiile în școala de meserii au o durată de 1 an.

În anul de studii 2012-2013, în cele 66 de instituții de învățământ secundar profesional, își fac studiile 19,58 mii persoane, comparativ cu 24,5 mii în 2007-2008 (Biroul National de Statistică). Pe parcursul ultimilor 5 ani, numărul persoanelor înmatriculate a fost în descreștere, în 2012 fiind înmatriculate 11,9 mii persoane sau cu 8,7% mai puțin decât în anul 2011. Numărul absolvenților în anul 2012 a scăzut pînă la 10,4 mii persoane, comparativ cu circa 13 mii de absolvenți în perioada anilor 2007-2010. Învățământul secundar profesional este solicitat de 11,6% tineri cu vîrsta de 16 ani (comparativ cu 12,8% în 2007) și de 9,7% tineri de 17 ani (comparativ cu 10% în 2007). De asemenea, învățământul secundar profesional este solicitat mai mult de băieți, ponderea acestora, în anul de studii 2012-2013, fiind de 68,7%.

Din numărul total de persoane care au absolvit în anul 2012, 10,0% au obținut calificarea de bucătar, 9,2% de lăcătuș la repararea automobilelor, 8,9% de tencuitor, 8,9% de cusător (industria confecțiilor), 5,5% de electrogazosudor-montator, 5,3% de tîmplar și 4,5% de operator la calculatoare etc.

Printre cele mai solicitate meserii se atestă: lăcătuș la repararea automobilelor, chelner, barman, brutar, cusătoreasă, croitor, frizer. O cerere de servicii educaționale diminuată se atestă pentru următoarele meserii: tractorist-mașinist în producția agricolă, tîmplar, pietrar-zidar, mașinist la excavatorul cu o singură cupă, electrogazosudor-montator.

Reducerea numărului de elevi din învățământul secundar profesional s-a înregistrat pe fundalul unor alocări financiare sporite, înregistrînd cele mai înalte costuri pe cap de student, comparativ cu alte niveluri de învățământ (IDIS Viitorul „Educația vocațională la răscruce: o analiză a deciziilor de politici în sistemul învățământului mediu de specialitate în Republica Moldova. Sergiu Lipceanu, 2010. Calculat după edițiile periodice ale Anuarului Statistic al Republicii Moldova 2002-2008, Educația în Moldova, Chișinău, 2009). Alocările financiare pe cap de elev în învățământul secundar profesional au crescut de la 5399 lei în 2006 pînă la 16776 lei în 2011 (Tabelul 1).

<b>Tabelul 1.</b>						
<b>Costurile totale pentru instruirea unui elev/student la fiecare nivel educațional profesional pentru un an de studii</b>						
<b>mii lei</b>						
	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>

Învățământul secundar profesional	5399	7366	8510	10224	15335	16776
Învățământul mediu de specialitate	6979	6900	8200	8709	14725	15029
Învățământul superior	4714	5050	5873	6802	17861	20158

În ceea ce privește infrastructura, majoritatea instituțiilor de învățământ secundar profesional au o capacitate de pînă la 500-600 locuri. Toate au în gestiune blocuri de studii, ateliere de producere și cămine studentești. La ora actuală numărul mediu de elevi pe instituție este de 297. Această situație conduce la concluzia că infrastructura existentă este utilizată aproximativ la 50% din capacitate. În 17,5% din numărul total de instituții învață pînă la 150 elevi. În școlile de meserii numărul de elevi este de 142 pe unitate de învățământ (Studiul de referință în contextul „Procesului Torino”, ETF, 25 mai 2010). În contextul declinului demografic, păstrarea unui număr mare de instituții capacitatea cărora nu este utilizată deplin implică cheltuieli de întreținere nejustificate în detrimentul investițiilor în calitatea studiilor. În mare parte, infrastructura existentă este depășită, marea majoritate din instituții continuînd să dispună de echipament învechit care nu facilitează dezvoltarea abilităților profesionale și necesită investiții majore pentru modernizare.

Cu referire la cadrele didactice, o mare parte dintre acestea au studii medii de specialitate sau secundar profesionale. În anul de studii 2007-2008, cadrele didactice cu studii medii de specialitate și secundar profesionale constituiau 44,2% din totalul de cadre didactice din învățământul secundar profesional (Studiul de referință în contextul „Procesului Torino”, ETF, 25 mai 2010). În ultimii 3 ani se înregistrează o creștere a numărului de cadre didactice cu studii secundar profesionale. De menționat că personalul, care predă în ateliere, în mare parte, nu a lucrat niciodată în condiții reale de producție. Vîrsta medie a profesorilor și maiștrilor–instructori în învățământul secundar profesional este de 52 ani. Un șir de rapoarte relatează că, în ultimii 10 ani, majoritatea cadrelor didactice nu a participat la activități de formare profesională continuă. Totuși, unele activități au fost realizate cu suportul partenerilor de dezvoltare.

Evaluarea și certificarea absolvenților instituțiilor de învățământ secundar profesional nu este credibilă. Lipsa metodelor și instrumentelor adecvate nu permite o evaluare obiectivă a elevilor. Acest fapt este determinat și de lipsa unor standarde ocupaționale la nivel național, care ar preciza abilitățile și competențele de care trebuie să dea dovadă un muncitor calificat. Examenul de evaluare finală, care este și un examen de absolvire, comportă un caracter intern, fapt care nu stimulează nici studentul și nici cadrele didactice la performanțe mai mari.

În consecință, în 2011, numărul șomerilor cu studii secundar profesionale a constituit 22,8 mii de persoane, sau 24,8% din numărul total de șomeri, fiind mai mare față de numărul șomerilor cu studii superioare (18,3 mii), medii de specialitate (12,0 mii), liceale, medii generale (22,0 mii) și gimnaziale (16,8 mii). La această treaptă se înregistrează și cel mai înalt nivel de abandon școlar – 24,5%.

## Învățămîntul mediu de specialitate

Învățămîntul mediu de specialitate se realizează în colegii și asigură pregătirea cadrelor de specialitate cu caracter aplicativ (tehnicieni, tehnicieni-tehnologi, contabili, economiști, lucrători medicali, specialiști în domeniul artelor, muzicii etc.) pentru economia națională și sfera socială. Programele educaționale realizate în colegii corespund nivelului IV al Clasificării Internaționale Standard a Educației UNESCO (ISCED-1997) și asigură pentru absolvenții de gimnaziu atât instruirea generală cu posibilitatea susținerii bacalaureatului, cât și cea profesională într-o perioadă de 4-5 ani; pentru deținătorii atestatelor de studii medii de cultură generală sau diplomelor de bacalaureat instruirea de specialitate într-o perioadă de 2-3 ani. În conformitate cu recomandările la nivel european, absolvenților învățămîntului mediu de specialitate (colegii) li se eliberează, suplimentul la diplomă, care asigură „transparența” programului realizat, a finalităților de studii obținute, facilitînd astfel recunoașterea academică și profesională a calificării.

Pe parcursul anilor 1990-2011, evoluția instituțiilor de învățămînt mediu de specialitate (colegiilor) a fost una controversată, ele fiind incluse pentru o anumită perioadă (1995-2003) la nivelul învățămîntului superior, numindu-se instituții de învățămînt superior de scurtă durată. Reorganizarea acestora în instituții de învățămînt superior de scurtă durată a avut impact pozitiv asupra ofertei educaționale, metodelor de predare-învățare, componenței corpului profesoral-didactic și atractivității studiilor pentru absolvenții de gimnazii, școli medii și licee.

La începutul anului de studii 2012-2013, numărul de elevi în cele 47 de colegii (41 instituții publice și 6 instituții private) a constituit 30,7 mii de persoane, prezentînd o micșorare cu 2 % față de anul de studii 2007-2008. Pe termen mediu, se constată o descreștere a numărului de elevi, în anul 2012 fiind înmatriculate 8,8 mii persoane sau cu 13,1% mai puțin comparativ cu anul 2007. Numărul absolvenților se înscrie într-un trend crescător față de anul 2007-2008, alcătuiind în anul 2012 – 7,4 mii persoane, cu 13 % mai mulți absolvenți față de anul 2007-2008. La începutul anului de studii 2012-2013, la 10 mii de locuitori reveneau în mediu 86 de elevi și 21 de absolvenți din învățămîntul mediu de specialitate, față de 88 de elevi și 18 absolvenți în anul de studii 2007-2008 (Sursa Biroul Național de Statistică). Învățămîntul mediu de specialitate este solicitat de 11,7% tineri cu vîrsta de 16 ani (comparativ cu 9,4% în 2007) și de 12% tineri de 17 ani (comparativ cu 9,8% în 2007). Învățămîntul mediu de specialitate este solicitat de fete într-o proporție mai mare (peste 55% din numărul total de elevi).

Din gama de specialități oferită de instituțiile de învățămînt mediu de specialitate, cele mai solicitate rămîn a fi medicina și economia (respectiv, 14,5% și 14,0% din absolvenții anului 2012), după care urmează transporturi și pedagogie (respectiv, 9,3% și 8,2%). În perioada 2011-2012, printre cele mai solicitate specialități pe piața muncii s-au regăsit: construcții civile, industriale și agricole, electromecanică, electroenergetică, mașini-unelte și scule, industrie tehnologică, metrologie, standarde, control și certificarea producției. O cerere de

servicii educaționale diminuată se atestă pentru următoarele specialități: design vestimentar, contabilitate, finanțe, asistență socială.

Baza tehnico-materială a instituțiilor de învățământ mediu de specialitate corespunde în mare parte cerințelor pregătirii specialiștilor pentru veriga medie a economiei, fapt confirmat de procedura de evaluare și acreditare a celor 41 de instituții publice și 2 private, realizată în 2007. Procesul educațional în colegii este asigurat de cadre didactice calificate (90% deținători de studii superioare, 10% medii de specialitate (maiștri instructori).

Principalele probleme cu care se confruntă învățământul secundar profesional și mediu de specialitate sînt:

- 1) inexistența unui sistem național modern de asigurare a calității;
- 2) lipsa Cadrului Național al Calificărilor pentru meseriile din învățământul secundar profesional și specialitățile din învățământul mediu de specialitate;
- 3) lipsa mecanismului de ajustare a Nomenclatorului de meserii și specialități la necesitățile pieței muncii;
- 4) curricula din învățământul secundar profesional neajustată la rigurile moderne;
- 5) ineficiența sistemului de elaborare și de editare a materialelor didactice în învățământul secundar profesional;
- 6) insuficiența de pregătire profesională a cadrelor didactice de profil și lipsa unui mecanism de recrutare, dezvoltare și motivare a cadrelor didactice;
- 7) neconcordanța pregătirii cadrelor didactice în colegiile pedagogice cu prevederile UNESCO, Recomandările Organizației Mondiale a Muncii (1966, 1997), alineatul: Programele de pregătire a cadrelor didactice, art. 21 alin.(1), art. 25 și Legea învățământului din Republica Moldova nr.547-XIII din 21 iulie 1995, art. 66 alin.(5);
- 8) ineficiența/inexistența mecanismelor de interacțiune a instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic cu mediul de afaceri și piața muncii;
- 9) managementul deficient de alocare/administrare a finanțelor în învățământul vocațional/tehnic și mediu de specialitate;
- 10) utilizarea ineficientă a infrastructurii, a bazei tehnico-materiale disponibile, care în multe cazuri este moral și fizic depășită;
- 11) insuficiența dotării și accesibilitatea redusă la tehnologiile informaționale și comunicaționale.

Nivelul de educație reprezintă o variabilă importantă a capitalului uman, iar acesta, la rîndul său, este un factor complementar al funcției de producție. Chiar dacă nu dispunem de indicatori riguroși de măsurare a relevanței și calității educației, putem, totuși, conchiziiona că conexiunea dintre piața forței de muncă și sistemul educațional este una defectuoasă. Acest lucru este demonstrat și de faptul că marea majoritate a absolvenților se angajează pentru prima dată în domenii ce nu au nimic comun cu specializarea lor. Primul loc de muncă nu corespunde cu domeniul absolvit pentru 32,4% dintre absolvenți (Situția tinerilor pe piața muncii”, ASEM și ANOFM, 2008). Acest lucru este valabil pentru marea majoritate a absolvenților învățământului secundar profesional și

mediu de specialitate. Pentru absolvenții învățământului secundar profesional problema șomajului este mai acută decât pentru cei care au absolvit învățământul mediu de specialitate sau cel superior. Cota acestora în structura șomajului constituia 28% în anul 2009.

Instituțiile de învățământ la această treaptă sînt în continuare neatractive, pentru că nu oferă cunoștințe și abilități suficiente sau solicitate pe piață. Finanțarea instituțiilor de învățământ nu se face în bază de performanțe și, respectiv, nu stimulează o administrare eficientă a resurselor. Participarea sectorului privat în procesul educațional este limitată: în Republica Moldova există doar două școli profesionale private.

Sondajele recente privind calitatea mediului de afaceri indică asupra faptului că lipsa forței de muncă calificată devine o constrîngere importantă în dezvoltarea afacerilor: 66,7% din companii menționează că se confruntă cu această problemă (Relațiile de muncă în Republica Moldova din perspectiva companiilor, realizat cu suportul PNUD și Guvernul Belgiei). În special, agenții economici menționează că cunoștințele profesionale și competențele absolvenților instituțiilor de învățământ secundar profesional nu sînt relevante necesităților lor. Întreprinderile solicită un nivel mai înalt de profesionalism și competențe specifice. Mai mult, unele școli profesionale pregătesc meserii/profesii care nu sînt solicitate pe piața muncii. Întreprinderile indică că tinerii muncitori nu dau dovadă de devotament față de muncă, fapt confirmat de 52,2% companii respondente (Relațiile de muncă în Republica Moldova din perspectiva companiilor”, realizat cu suportul PNUD și Guvernul Belgiei). Productivitatea joasă a muncii și calitatea redusă a produselor/serviciilor se încadrează într-un cerc vicios, care la rîndul său determină salarizarea modestă.

Educația în general și învățământul profesional în particular devine o constrîngere în dezvoltarea economică a țării. În acest sens, se impune o reformă cuprinzătoare la toate treptele sistemului educațional, pentru a elimina deficitul de capital uman și dezechilibrele existente pe piața muncii. Din perspectiva pieței forței de muncă sînt necesare, intervenții urgente în învățământul profesional secundar și mediu de specialitate.

## **Capitolul II. MISIUNEA, VIZIUNEA STRATEGICĂ ȘI REZULTATELE SCONTATE**

Racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie este una din cele 7 priorități ale Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2012-2020”. Pînă în anul 2020, învățământul vocațional/tehnic trebuie să devină atractiv, de calitate, relevant cerințelor pe piață, accesibil, orientat pe carieră, flexibil, să permita validarea învățării nonformale și informale și mobilitatea în spațiul european în conformitate cu prevederile Procesului de la Copenhaga și ale Comunicatului de la Bruges. Absolvenții sistemului vocațional/tehnic trebuie să beneficieze de oportunități sporite de angajare în cîmpul muncii datorită abilităților și competențelor profesionale specifice și competențelor generale (digitale, lingvistice, antreprenoriale) achiziționate.



În acest context, este necesară reconceptualizarea sistemului de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate prin formarea unui sistem unic de formare profesională – învățământul vocațional/tehnic. Din punctul de vedere al noii viziuni, învățământul vocațional/tehnic include ansamblul instituțiilor specializate în formarea profesională a muncitorilor calificați, a maiștrilor, tehnicienilor și altor categorii de specialiști, în conformitate cu nivelurile III și IV ale ISCED-ului.

Învățământul vocațional/tehnic se va organiza pe două niveluri: învățământ secundar vocațional/tehnic și învățământ postsecundar vocațional/tehnic. Învățământul secundar vocațional/tehnic se va realiza în școli vocațional/tehnice și licee vocațional/tehnice, iar cel postsecundar vocațional/tehnic în colegii.

Admiterea în învățământul secundar vocațional/tehnic se va efectua în bază de concurs pentru absolvenții învățământului gimnazial și cel liceal. În învățământul postsecundar vocațional/tehnic admiterea se va efectua în bază de concurs pentru absolvenții învățământului liceal, secundar vocațional/tehnic.

Modernizarea sistemului de învățământ vocațional/tehnic presupune reconfigurarea rețelei de instituții pentru a corespunde dezvoltării regionale și sectoriale a economiei țării și sporirea calității educației, în general, inclusiv prin ajustarea curriculumului, elaborarea standardelor ocupaționale și a Cadrului Național al Calificărilor, îmbunătățirea calității cadrelor didactice, îmbunătățirea bazei tehnico-materiale, reformarea sistemului de evaluare a reușitei elevilor etc.

Realizarea acestor obiective este posibilă doar cu implicarea pleneră a sectorului privat. Strategia prevede modalități de creare a unui parteneriat eficient între sistemul învățământului profesional și sistemul economic și cultural. Va fi consolidată platforma de dialog dintre părți la nivel național, regional și local. Pentru realizarea acestui obiectiv este nevoie de efort conjugat din partea tuturor actorilor: ministerelor de resort, patronatelor, sindicatelor, uniunilor de ocupare a forței de muncă și asociațiilor profesionale, agenților economici – lideri în sfera de specializare, Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă și agențiilor teritoriale de ocupare a forței de muncă, investitorilor locali și internaționali.

**Obiectiv general:** Modernizarea și eficientizarea învățământului vocațional/tehnic în vederea sporirii competitivității economiei naționale prin pregătirea forței de muncă competente și calificate, în corespundere cu cerințele actuale și viitoare ale pieței muncii.

**Obiectivul specific nr. 1:** Restructurarea învățământului vocațional/tehnic pe două trepte – secundar și postsecundar și reconfigurarea rețelei de instituții pînă în anul 2017.

***Orientări strategice:***

1) restructurarea învățământului vocațional/tehnic pe două trepte – secundar și postsecundar;

2) elaborarea cadrului normativ pentru funcționarea noului sistem al învățământului vocațional-tehnic și asigurarea convergenței cu cadrul european;

3) reconfigurarea și armonizarea structurală a rețelei de instituții de învățământ vocațional-tehnic cu structura socio-economică a regiunilor de dezvoltare a țării;

4) elaborarea planurilor/proiectelor strategice de dezvoltare instituțională.

**Rezultate scontate:**

1) constituită o nouă structură a învățământului vocațional/tehnice pe două trepte – secundar și postsecundar;

2) create centre de excelență pe domenii ale economiei naționale;

3) rețeaua instituțiilor de învățământ vocațional/tehnice ajustată la necesitățile reale ale economiei naționale și la tendințele de dezvoltare a acesteia;

4) planuri strategice de dezvoltare instituțională.

**Obiectivul specific nr. 2:** Asigurarea formării profesionale în învățământul vocațional/tehnice bazată pe competențe și racordarea acesteia la cerințele pieței muncii, astfel încât angajarea în câmpul muncii să crească cu 10% de la 50,6% în 2012 pentru absolvenții învățământului mediu de specialitate și de la 50% în 2012 pentru absolvenții învățământului secundar profesional.

**Orientări strategice:**

1) îmbunătățirea cercetării și analizei pieței muncii pentru identificarea necesităților de cunoștințe și competențe în plan regional și sectorial și asigurarea unei diseminări largi a informației;

2) consolidarea capacităților structurilor responsabile de dialogul dintre sistemul educațional și comunitatea de afaceri și dezvoltarea mecanismelor de interacțiune dintre acestea;

3) stabilirea parteneriatelor viabile între instituțiile vocațional/tehnice și agenții economici;

4) dezvoltarea și pilotarea modelelor de organizare a învățământului dual în parteneriat cu agenții economici;

5) actualizarea ofertei de programe de formare profesională prin promovarea principiului de formare în specialități și meserii conexe;

6) eficientizarea mecanismelor și instrumentelor de certificare a capacităților profesionale pentru dezvoltarea carierei de la muncitor calificat la maestru, tehnician etc.;

7) asigurarea mecanismului de recunoaștere a competențelor obținute prin învățarea non-formală și informală în cadrul învățământului vocațional/tehnice;

8) eficientizarea stagiilor profesionale în vederea sporirii relevanței studiilor și dezvoltării abilităților practice.

**Rezultate scontate:**

1) elaborată metodologia de cercetare a pieței și funcția instituționalizată;

2) implementat un mecanism nou de interacțiune a învățământului vocațional/tehnice cu mediul economic, inclusiv prin includerea în componența consiliilor administrative ale instituțiilor vocațional/tehnice a cel puțin 2 reprezentanți ai agenților economici locali, regionali sau naționali;

3) create comitete sectoriale pentru principalele domenii ale economiei naționale care vor participa la elaborarea standardelor pentru învățământul vocațional/tehnic;

4) consolidate capacitățile Centrului Republican pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Consiliului Coordonator al Învățământului Profesional;

5) elaborate standardele ocupaționale;

6) elaborat Nomenclatorul meseriilor (profesiilor), specialităților și specializărilor pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ vocațional/tehnic, racordat la Euro-Stat;

7) introduse meseriile conexe pentru domeniile profesionale;

8) creat sistemul de validare a învățării formale și nonformale prin elaborarea și implementarea metodologiei de recunoaștere a învățării nonformale și informale;

9) implementate elemente ale învățământului dual în pregătirea muncitorilor/specialiștilor.

**Obiectivul specific nr. 3:** Creșterea calității învățământului vocațional/tehnic prin sporirea eficienței utilizării mijloacelor financiare și prin crearea și implementarea sistemului de asigurare a calității, astfel încât, pînă în 2017 să existe o entitate funcțională de evaluare și acreditare a acestor instituții.

***Orientări strategice:***

1) instituționalizarea și consolidarea sistemului de asigurare și evaluare a calității în învățământul vocațional/tehnic;

2) racordarea standardelor/normelor de calitate în învățământul vocațional/tehnic la standardele educaționale europene;

3) dezvoltarea sistemului de management al calității în învățământul vocațional/tehnic;

4) elaborarea și aplicarea unor mecanisme noi de finanțare a învățământului vocațional/tehnic, bazate pe finanțarea centrată pe elev și pe rezultat, pe diversificarea surselor de finanțare și finanțarea centrată pe priorități;

5) modernizarea infrastructurii, bazei materiale și a căminelor.

***Rezultate scontate:***

1) elaborat cadrul legal pentru organizarea acreditării și asigurării calității în învățământul vocațional-tehnic;

2) creată și dotată structura de asigurare a calității în învățământul vocațional/tehnic;

3) elaborate și validate standardele ocupaționale pentru învățământul vocațional/tehnic;

4) elaborat Cadrul Național al Calificărilor pentru învățământul vocațional/tehnic;

5) formate grupuri de experți relevanți pentru asigurarea calității în învățământul vocațional/tehnic în cadrul structurii de asigurare a calității, precum și instruirea acestora pentru realizarea misiunii de acreditare și asigurare a calității;

6) instruite resursele umane în domeniul managementului calității;

7) optimizate cheltuielile financiare destinate întreținerii infrastructurii instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic;

8) îmbunătățite condițiile fizice în cadrul sălilor de studii, atelierelor de producție și căminelor, dotarea instituțiilor cu echipament și mobilier modern adecvat domeniului de specializare.

**Obiectivul specific nr. 4:** Asigurarea științifică, curriculară și metodologică a învățământului vocațional/tehnic, astfel încât 100% curricula să fie racordată la Cadrul Național al Calificărilor până în 2020.

***Orientări strategice:***

1) eficientizarea activității Centrului Republican de Dezvoltare a Învățământului Profesional;

2) modernizarea sistemului de cercetare științifică în domeniul învățământului vocațional/tehnic;

3) ajustarea continuă a curriculei pentru învățământul vocațional/tehnic;

4) elaborarea și implementarea Sistemului de Credite de Studii Transferabile în învățământul vocațional-tehnic;

5) crearea condițiilor pentru formarea aptitudinilor de cultură digitală generală și introducerea cursurilor obligatorii de antreprenariat și cursurilor opționale de conducere a autovehiculului și de studiere a limbilor străine;

6) modernizarea continuă a tehnologiilor didactice moderne, inclusiv prin aplicarea TIC.

***Rezultate scontate:***

1) consolidate capacitățile Centrului Republican de Dezvoltare a Învățământului Profesional, în scopul asigurării științifice, metodologice și curriculare a învățământului secundar și postsecundar vocațional/tehnic, cu asumarea ulterioară a rolului de coordonator în procesul de reformă;

2) inițiate cercetări științifice aplicative în domeniul învățământului vocațional/tehnic;

3) elaborate noile generații de curricula în conformitate cu prevederile, schimbările efectuate în învățământul vocațional/tehnic pe cele două trepte – secundar și postsecundar, în concordanță cu Cadrul Național al Calificărilor; planuri de învățământ, curriculumuri modulare, manuale pentru curricula nou elaborată, suporturi de curs, ghiduri metodologice, teste de evaluare etc.;

4) publicate materiale didactice, curricula, suporturi de curs, materiale instructive;

5) implementate tehnologii didactice moderne, bazate pe îmbinarea activităților teoretice cu cele aplicative/praxiologice;

6) implementate continuu tehnologiile didactice moderne cu utilizarea TIC prin introducerea software educaționale în învățământul vocațional/tehnic, procurarea de echipament modern TIC și conectarea în rețea, precum și instruirea cadrelor didactice în aplicarea acestuia în procesul de predare-învățare.

**Obiectivul specific nr. 5:** Sporirea calității corpului profesoral, inclusiv prin modernizarea formării profesionale inițiale și continue a cadrelor didactice pentru învățământul vocațional/tehnic, și îmbunătățirea motivării acestora, astfel

încît, pînă în 2020 întregul corp profesoral să fie instruit conform Cadrului Național al Calificărilor.

***Orientări strategice:***

1) modernizarea sistemului de formare inițială a cadrelor didactice și a maiștrilor-instructori pentru învățămîntul vocațional/tehnic;

2) dezvoltarea modelelor de formare profesională continuă a cadrelor didactice/manageriale și a maiștrilor-instructori din învățămîntul vocațional/tehnic în baza principiului „învățare pe tot parcursul vieții” și a sistemului de credite profesionale cumulative;

3) asigurarea condițiilor de motivare și avansare în carieră a personalului didactic din învățămîntul vocațional/tehnic.

***Rezultate scontate:***

1) modernizat sistemul de instruire a cadrelor didactice din învățămîntul vocațional/tehnic conform standardelor ocupaționale și Cadrului Național al Calificărilor, precum și noii curricule;

2) identificate instituțiile de învățămînt superior ce vor realiza formarea profesională inițială și sprijinit procesul de diversificare a serviciilor de formare continuă oferite de diverși prestatori;

3) eficientizat sistemul de formare profesională inițială și continuă a specialiștilor, cadrelor didactice și a maiștrilor-instructori, prin introducerea cursului psihopedagogic obligatoriu pentru maiștri-instructori, precum și a cursurilor de tip master-class pentru cadrele didactice de profil o dată la 5 ani;

4) dezvoltate modelele de formare profesională continuă a cadrelor didactice/manageriale prin introducerea cursurilor de management, administrare a resurselor financiare, management al resurselor umane, administrare a afacerii, managementul ecologic, educație ecologică și educație pentru dezvoltare durabilă, tehnologii informaționale și comunicații;

5) realizate instruirii pe domenii de specialitate în cadrul centrelor de excelență.

**Obiectivul specific nr. 6:** Sporirea atractivității și accesului la învățămîntul vocațional/tehnic, astfel încît numărul de elevi să crească cu 10% pînă în 2020.

***Orientări strategice:***

1) modernizarea modelelor de orientare profesională și de ghidare în cariera profesională a elevilor din învățămîntul general și cel vocațional/tehnic;

2) urmărirea traseului profesional al absolvenților învățămîntului vocațional/tehnic;

3) promovarea noilor meserii/profesii și specialități în cadrul învățămîntului vocațional/tehnic, care vor anticipa cerințele pieței muncii;

4) asigurarea protecției sociale eficiente a elevilor cu dizabilități și din familii vulnerabile, care își fac studiile în școli vocaționale/tehnice, licee vocațional/tehnice, colegii;

5) promovarea cursurilor opționale care vor spori atractivitatea învățămîntului vocațional/tehnic.

### **Rezultate scontate:**

- 1) elaborate planuri de orientare profesională și ghidare în carieră pentru instituțiile de învățământ general;
- 2) creat sistemul de urmărire a traseului profesional al absolvenților învățământului vocațional/tehnic;
- 3) publicate pliante cu informație utilă privind meseriile/specialitățile din domeniul vocațional/tehnic, materiale pentru orientare profesională și ghidare profesională;
- 4) învățământul vocațional/tehnic accesibil pentru copiii cu dizabilități și din familii vulnerabile prin achitarea cazării, alimentării, bursei, facilitarea angajării în câmpul muncii și implementarea măsurilor de mobilitate în cadrul instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic pentru persoanele cu dizabilități.

## **Capitolul III. AVANTAJELE ȘI COSTURILE IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI**

### **3.1 Avantajele implementării Strategiei**

Elaborarea și implementarea Strategiei se bazează pe o abordare sistemică a reformei învățământului vocațional/tehnic, corelată cu vectorul dezvoltării social-economice și de integrare europeană a Republicii Moldova. Această abordare determină avantajele Strategiei, datorită cărora se va produce un impact semnificativ asupra învățământului vocațional/tehnic.

Acestea sînt:

- 1) racordarea învățământului vocațional/tehnic la necesitățile și cerințele economiei naționale;
- 2) formarea unui sistem educațional flexibil la tendințele schimbătoare ale economiei naționale prin crearea sistemelor de interacțiune permanentă cu lumea afacerilor;
- 3) formarea forței de muncă cu abilități profesionale specifice meseriei/specialității și aptitudini de cultură generală (abilități antreprenoriale, cunoașterea TIC, limbilor străine, conducerea autovehiculului) pentru sporirea gradului de angajare în câmpul muncii;
- 4) deschiderea învățământului vocațional/tehnic către valorile personale, naționale și europene.

### **3.2 Costurile implementării Strategiei**

**Costurile financiare** sînt estimate și prezentate în planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei în perioada 2013-2020.

Costurile de implementare a Strategiei vor fi acoperite din:

- a) bugetul de stat, în limitele cheltuielilor aprobate pentru instituțiile implicate în implementarea Strategiei;
- b) proiecte și programe de asistență tehnică și financiară susținute de donatorii externi și partenerii de dezvoltare;
- c) economiile realizate din măsurile de eficientizare a rețelei de școli, bugetul de stat;
- d) contribuții ale sectorului privat;
- e) sponsorizări și alte surse acceptate de legislația în vigoare.

Determinarea acțiunilor prioritare și finanțarea lor prin includerea în planul strategic de cheltuieli va fi efectuată conform volumului finanțării

instituționale și plafonărilor de cheltuieli prevăzute în Cadrul bugetar pe termen mediu în vigoare, iar finanțarea anuală a măsurilor va fi realizată în limitele alocațiilor aprobate în bugetul public național pentru domeniul educației și/sau din surse adiționale.

#### **Capitolul IV. PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI**

Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei reprezintă instrumentul de baza de realizare sistemică și continuă a prevederilor Strategiei, incluzând toate componentele acesteia, inclusiv obiectivele specifice, acțiunile preconizate, indicatorii de performanță, sursele de finanțare, termenele de executare și responsabilii de realizare.

Planul include acțiuni pe termen mediu și este unul flexibil, permițând operarea de modificări în funcție de schimbarea circumstanțelor și apariția unor eventuale probleme în procesul implementării Strategiei.

#### **Capitolul V. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI**

##### **5.1 Cadrul instituțional**

La monitorizarea și evaluarea prezentei Strategii participă următorii actori principali:

1) Colegiul Ministerului Educației, care va supraveghea procesul de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei, va analiza progresele realizate și problemele apărute și va înainta soluții pentru depășirea blocajelor și asigurarea implementării plene a Strategiei;

2) reprezentanți ai Consiliului Coordonator al Învățământului Profesional, reprezentanți ai comitetelor sectoriale, reprezentanți ai agenților economici;

3) societatea civilă, partenerii de dezvoltare, care vor monitoriza independent procesul de implementare a Strategiei și vor interveni cu propuneri pentru îmbunătățirea procesului de implementare.

##### **5.2 Activitatea de monitorizare se va realiza prin:**

1) monitorizarea și raportarea anuală, ce presupune raportare detaliate pe perioada unui an;

2) monitorizarea și raportarea finală a realizării obiectivelor Strategiei pe perioada integrală.

Rapoartele anuale, periodice, semestriale și finale de monitorizare a implementării Strategiei vor fi prezentate de organele responsabile de implementarea Strategiei spre examinare și aprobare Colegiului Ministerului Educației.

Sistemul general de monitorizare și evaluare va fi dezvoltat într-o manieră consecventă, fiind aliniat procesului de raportare privind realizarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova-2020” și Programului de activitate al Guvernului.

Rapoartele de monitorizare și evaluare vor avea un caracter deschis și vor fi plasate pe pagina web a organelor abilitate cu dreptul de monitorizare/evaluare.

Ministerul Educației, prin intermediul contactelor directe, a mass-media și paginii web a Ministerului, va informa societatea civilă despre progresul realizat

și modalitățile de implicare comună a Strategiei, asigurând desfășurarea unui proces transparent și participativ de interacțiune a tuturor actorilor implicați în monitorizarea și evaluarea Strategiei.

#### **Capitolul VI. ACTIVITATEA DE COMUNICARE ȘI INFORMARE PRIVIND IMPLEMENTAREA STRATEGIEI**

Pentru a spori vizibilitatea reformei demarate în baza Strategiei, a sensibiliza și a informa opinia publică despre scopul, domeniile de acțiune și impactul așteptat al implementării Strategiei, activitatea de comunicare și informare privind implementarea Strategiei va fi realizată continuu, în cadrul a două campanii integrate:

1) campania de conștientizare, care presupune informarea grupurilor-țintă privind Strategia și beneficiile ei;

2) campania de susținere care este o continuare a activității de comunicare și informare, avînd menirea să amplifice efectul comunicării anterioare, păstrînd interesul pentru fenomenul modernizării și dezvoltării învățămîntului vocațional/tehnic.

#### **Capitolul VII. RISCURI SI MĂSURI DE MITIGAȚIE ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI**

<b>Potențiale riscuri</b>	<b>Măsuri de diminuare a riscurilor</b>
Insuficiența resurselor financiare, impuse de eventualele tendințe nefavorabile în evoluția economiei naționale sau de reducerea suportului extern	Eliberarea resurselor din sistem prin sporirea eficienței cheltuielilor publice în educația vocațional/tehnică. Implicarea sectorului privat în prestarea serviciilor educaționale
Modificarea priorităților la nivel național sau sectorial	Mobilizarea sectorului privat, a mediului pedagogic și a opiniei publice în vederea promovării reformei. Mediatizarea informației despre costurile pentru buget și economie și rezultatele modeste ale sistemului actual
Rezistența la reforme a unor factori de decizie, în special la nivelul administrației instituțiilor	Sporirea rolului beneficiarilor direcți ai învățămîntului vocațional/tehnic în administrarea instituțiilor de învățămînt și în implementarea Strategiei
Capacitatea limitată a instituțiilor implicate în implementarea și coordonarea reformei	Implementarea proiectelor de consolidare a capacităților, inclusiv cu suport extern